

TERÖRLE MÜCADELE NEDENİYLE ŞEHİT YA DA MALÜL OLANLARA SAĞLANAN HAKLAR

Tulga UYAR*

Giriş

Teknolojide meydana gelen gelişmeler sonucu dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir iç sorun, kısa süre içerisinde uluslararası nitelik kazanabilmekte ve birçok ülkenin ortak sorunu haline gelebilmektedir. Nitekim, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD, 12 Ekim 2002 tarihinde Endonezya'nın Bali Adasında, 15-20 Kasım 2003 tarihinde İstanbul, 11 Mart 2004 tarihinde Madrid, 07 Temmuz 2005 tarihinde Londra, 23 Temmuz 2005 tarihinde Mısır ve son olarak 9 Kasım 2005 tarihinde Ürdün'ü hedef alan bütün dünyadaki terörist saldırılar, uluslararası terörizmin geldiği noktayı gözler önüne sermiş ve tehdit ve güvenlik ile ilgili geleneksel bakış açısını derinden etkilemiştir. Bu saldırılar sonrasında gelişen olaylar birçok ülkeyi derinden etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Ortadoğu ve Irak'tan Kafkaslar ve Afganistan'a kadar uzanan geniş bir bölgedeki karışıklıklar buralardaki halklar ve uluslararası toplum için yüksek siyasi, ekonomik ve sosyal bedelleri olan güvensiz bir çevre yaratmaktadır.

Diğer taraftan terörden dünyada en fazla ıstırap çeken, insanını kaybeden, para ve zaman kaybına uğrayan devletlerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye; sahip olduğu nüfus potansiyeli, zengin yer altı ve yer üstü kaynakları, jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle dünya devletleri arasında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle gerek sıcak savaş, gerekse soğuk savaş dönemlerinde yaşanan terör olaylarında; terör amaç değil, amaca ulaşmayı kolaylaştırıcı önemli bir araç olarak kullanılmış ve devlet bütçesine getirdiği yük dolayısıyla “Terör”, Türkiye'nin kalkınmasını yavaşlatmıştır. Toplumsal ve ekonomik hayatımıza büyük zararlar veren terör; yön, hedef ve köken değişimleri göstermiş ve dış etmenlerinde yoğun etkisi ile son uluslararası güncel koşulların paralelinde nitelik değiştirerek ulusal güvenlik açısından önemini korumuştur.

---

* 4. Sınıf Emniyet Müdürü, Polis Akademisi Öğretim Görevlisi, tulga970@hotmail.com

1960'lı yıllardan günümüze, Türkiye'yi ekonomik, siyasi, kültürel ve askeri açıdan sürekli meşgul eden ve önemli sorunlardan biri olmaya devam eden teröre karşı mücadelede güvenlik güçleri, büyük bir bilgi birikimine ulaşmış; terör örgütlerinin faaliyetleri minimum düzeye çekilmiş; ancak tamamen etkisiz hale getirilememiştir. Zaman zaman yoğunluğu artan bu terörle mücadele sürecinde ne yazık ki çok sayıda vatandaşımız şehit olmuş ya da malül kalmıştır. Terörle mücadelede etkinliği artırmanın bir aracı da, bu mücadelenin asla bir karşılığı şeklinde düşünülmemekle birlikte, mücadelede rol alan kişilerin şehit olmaları durumunda geride bıraktıkları desteğe muhtaç yakınlarının ya da malül olanların geri kalan hayatlarını insanca sürdürebilmelerini sağlamak amacıyla sağlanan haklardır. Bu haklar çeşitli yasal düzenlemelere konu olmuş ve çok sayıda vatandaşımızın hayatını kolaylaştıran bir işlev görmüştür.

Türkiye'nin Terör Geçmişi

Türkiye 1960'lı yıllardan günümüze, hem kırsal hem de metropol bölgelerde birçok terör örgütü ile mücadele etmiştir. Örgüt mensupları sivil vatandaşların yanı sıra devlet görevlileri ve kanun uygulayıcılarını da hedef seçerek, amaçlarına ulaşmak için vahşi ve yoğun şiddet içeren bir kampanya yürütmüşlerdir. Bu süreç içerisinde Türkiye, 5 terör dalgasıyla mücadele etmek durumunda kalmıştır.¹

Bu terör dalgalarının birincisi; Asala terör örgütü tarafından Türklerin Ermenileri soykırımı uğrattığı iddiası ile küresel boyutta gerçekleştirilen terör eylemleridir. Bu terör dalgası; 1973 yılında Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu ve Konsolosu'nun öldürülmesi ile başlamış ve 1975 yılından itibaren örgütlü bir şekilde yurtdışındaki vatandaşlarımıza, misyonlarımıza, temsilciliklerimize ve kuruluşlarımıza yönelik olarak devam etmiştir. Bu terör dalgasında yurtdışı misyonlarımızda çalışan 35 diplomatımız ve vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 15'i ise yaralanmıştır.

İkinci terör dalgası sağ-sol çatışmalarıdır. Soğuk savaş döneminde, 1960'lı yıllardan itibaren devletlerarası mücadelede sahneye çıkan terör, Türkiye'de de çeşitli içsel faktörlerin de katkısıyla 1968 yılında gündeme gelmeye başlamış; 1970'lerin başından itibaren birkaç yıllık durgunluk dönemini takiben yoğunlaşmaya başlamış ve 12 Eylül askeri müdahalesi ile birlikte kesilmiştir. Bu terör eylemlerinde, 1978'den 12 Eylül 1980'e kadar

---

1 AYDINER, Gökhan (2004), "Dünyada ve Türkiye'de Terör", *Polis Dergisi*, Sayı 40, s. 5.

5241 kişi ölmüş ve 14152 kişi yaralanmıştır. İstiklal Harbi'nde Sakarya Savaşında verdiğimiz kayba denk olan bu rakamlar, yaşanan terörün iç savaş boyutlarına eriştiğini ortaya koymaktadır.²

12 Eylül 1980 müdahalesi ile terör eylemleri kesilmişse de, 15 Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla bölücü terör örgütü faaliyetlerine başlamış ve bu tarihten sonra da Türkiye'nin en büyük sorunu bölücü terör olmuştur.³ Bu terör örgütü; 1984 yılından günümüze kadar büyük bir çoğunluğunu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki illerde yaşayan sivil vatandaşların oluşturduğu kadın, çocuk, yaşlı ve genç ayrımı gözetmeksizin 37 bin insanımızı katletmiştir.⁴ Refah ve huzur ortamının tesis edilmesi için terör örgütüne karşı yürütülen kararlı mücadelenin Türkiye ekonomisine maliyeti ise 100 milyar ABD Dolarının üstündedir.⁵

Diğer taraftan ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde taban bularak gelişen ve diğer bölgelerine de yayılan başka bir terör örgütü ise, 600'den fazla insanımızın kaçırılıp hunharca öldürülmesi ile sonuçlanmıştır.⁶

Türkiye'ye yönelik beşinci terör dalgası ise, uluslararası terör örgütlerinin gerçekleştirdiği terör eylemleri ile ortaya çıkmıştır. Ermeni terör örgütlerinin faaliyetlerinin sona erdiği yıllardan bu yana uluslararası bir terör örgütünün hedefi olmayan Türkiye, son yıllarda terörün; hedefleri, kaynakları ve metodlarındaki ani değişimler ve uluslararası nitelik kazanması sonucu uluslararası terör örgütlerinin hedefi konumuna gelmiştir. Bu çerçevede; 15 Kasım 2003 tarihinde İstanbul'da Neve Şalom ve Beth İsrail sinagoglarına aynı anda ve 20 Kasım 2003 tarihinde de Taksim'deki İngiltere Başkonsolosluğu ile Levent'teki HSBC Bankası binasına düzenlenen intihar saldırıları, Türkiye'nin global terörün de hedefi olduğunu göstermiş ve bu saldırılar sonucu 59 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir.⁷

---

2 KORKMAZ, Gürol (1999), *Terör ve Medya ilişkileri*, Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 1999 – 1, s. 103-113

3 ALKAN, Necati (2002), *Gençlik ve Terörizm*, TEMÜH Daire Başkanlığı Yayınları, No: 9, Ankara, s. 221.

4 The New Anatolian (2005), November 1.

5 UYAR, Tulga (2006), "Terörizmin Finansmanı ile Mücadele", *Polis Dergisi*, Yıl 12, Sayı 50, s. 65-84

6 VAROL, Kasım (2004), *Terörün Ekonomik Kalkınmaya Etkisi*, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Kamu Yönetimi Lisans Üstü Uzmanlık Programı, Ankara, s. 4-6.

7 YALDIZ, Fırat (2004), 11 Eylül, EL Kaide ve İstanbul, *Polis Dergisi*, Sayı 40, s. 186.

Bu bağlamda Türkiye, 1960'lı yıllardan bu yana değişik yoğunluktaki ve değişik amaçlara yönelik bir terör sürecini yaşamış, bir anlamda terörizmle yaşama ve terörizmle mücadele konusunda üstün deneyim kazanmış olan bir ülkedir. Bu çerçevede terörizm ile mücadelede sahip olduğu tecrübe ve deneyimler ile uyguladığı tedbirler, güvenlik güçlerimiz tarafından başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinin güvenlik güçlerine aktarılmaktadır. Bütün bunlar bizler için haklı bir gurur kaynağı olmakta ve hem ülkemize yönelik, hem de küresel nitelikteki terörle başa çıkma konusunda güvenimizi artırmaktadır.

Terörle Mücadelede Görevli Birimler

5271 sayılı Kanunun 250 inci maddesinin 1 inci fıkrasında; Türk Ceza Kanununda yer alan örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu, haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar ve ikinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) dolayısıyla açılan davaların Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görüleceği ifade edilmiştir.

5532 sayılı Kanunun 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 9 uncu maddesinde yaptığı değişiklik ile; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda vazedilen suçların soruşturma ve kovuşturmalarının da 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesi ile yetkili ağır ceza mahkemelerince yürütüleceği, ayrıca bu suçlardan dolayı onbeş yaşın üzerindeki çocuklar hakkında açılan davaların da bu mahkemelerde görüleceği hükmü getirilmiştir.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Soruşturma" başlıklı 251 inci maddesi kapsamına giren suçlarda (terör suçları da dahil olmak üzere) soruşturma, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca bizzat yapılır. Bu suçlar görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile, Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. Cumhuriyet savcılarını, Cumhuriyet Başsavcılığınca 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesi kapsamındaki suçlarla ilgili davalara bakan Ağır Ceza Mahkemelerinden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

Türkiye’de terörle mücadele çerçevesinde yetkili olan bakanlıklar ve ilgili bakanlıkların bu kapsamdaki görevlerine bakacak olursak; 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 1. ve 2. maddeleri gereğince; yurdun iç güvenliğini, asayişini, kamu düzenini sağlamakla İçişleri Bakanlığı’nın görevlendirildiğini, yine 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun⁸ 1. maddesinde; Dahiliye Vekilinin bu işleri kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Umum Müdürlüğü ile Umum Jandarma Komutanlığı ve icabında diğer bütün zabıta teşkilatı vasıtası ile yerine getireceğinin ifade edildiğini görmekteyiz.

Emniyet Genel Müdürlüğü, yerleşim birimleri olan il ve ilçe belediye hudutları dahilinde görevli ve yetkili iken Jandarma Genel Komutanlığı, bu hudutlar haricinde kalan kırsal alanda görevli ve yetkilidir⁹

Türkiye’yi tehdit eden terör hareketlerine karşı merkezde bu birimler görevli iken, taşrada ilin genel güvenlik ve asayişinden il valisi sorumludur (5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu, md. 11). İllerde, İl Emniyet Müdürlükleri, İl Jandarma Komutanlıkları ve yapılanması bulunan illerimizde Sahil Güvenlik Komutanlığı ilgili birimleri terörle mücadele ile görevlidir. Bunun yanı sıra, olağanüstü hal ilanını gerektiren sebeplere ve şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin köyde veya çevrede ortaya çıkması veya ne sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması hallerinde bu hallerin önlenmesi ile görevlendirilen Geçici Köy Koruculuğu sistemi geliştirilmiştir¹⁰.

Terörle mücadele konusunda 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun¹¹ 11 inci maddesinin (d) fıkrasında Genelkurmay Başkanlığı’na bir takım görevler verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, 17.02.1997 tarihinde çalışmalarına başlayan ve doğrudan Maliye Bakanına bağlı olarak çalışan Mali

---

8 *Resmî Gazete*, Emniyet Teşkilatı Kanunu, Kanun Numarası: 3201, Kabul Tarihi: 4/6/1937, Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 12/6/1937 Sayı: 3629.

9 *Resmî Gazete*, Jandarma Teşkilat, Görev Ve Yetkileri Kanunu, Madde 10, Kanun Numarası: 2803, Kabul Tarihi: 10/03/1983, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 12/03/1983, Sayısı: 17985

10 *Resmî Gazete*, Köy Kanunu, Madde 74, Kanun Numarası: 442, Kabul Tarihi: 18/3/1924, Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 7/4/1924 Sayısı: 68, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3 Cilt: 5, s. 336

11 *Resmî Gazete*, İl İdaresi Kanunu, Kanun Numarası: 5442, Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 18/6/1949

Suçları Araştırma Kurulu'nun (MASAK), 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine ilişkin Kanun¹² ile karapara aklamaya ilişkin görevleri terörle mali mücadeleyi de içine alacak şekilde genişlemiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına ve güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak ve elde edilen istihbaratı yetkili makamlara vermekle görevli Milli İstihbarat Teşkilatı terörle mücadelenin istihbarat boyutunda ülke genelinde görevli ve yetkilidir.¹³

Taşra illerimizde istihbarat hizmetleri; Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde İstihbarat Daire Başkanlığı üniteleri, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde kendi istihbarat birimleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı üniteleri tarafından koordineli olarak yürütülmektedir.

Terörle Mücadelede Şehit ya da Malül Olan Kamu Görevlilerine Sağlanan Haklar

Türkiye son otuz beş yıldır; hiçbir kural ve hukuk tanımayan, çok değişik amaçlara ve farklı niteliklere sahip terörist eylemlere sürekli muhatap olmaktadır. Verilen mücadelenin temelinde; devletin öz varlığının savunulması, insanların yaşam hakkının teminat altına alınması ve özgürlükçü demokratik sistemin yaşatılması yatmaktadır. Güvenlik güçlerimizce verilen bu zorlu fakat bir o kadar da onurlu mücadele sırasında pek çok kolluk personelimiz şehit olmuş ya da vazife göremeyecek şekilde maluliyete uğramışlardır.

Mevcudiyetine yönelik sistemli terör hareketleri gerçeğiyle karşı karşıya kalan bütün devletler, hukuk sınırları içerisinde bir öz savunma mekanizması geliştirmek durumundadır. Bunlar hukuki ve idari tedbirleri kapsar. Geliştirilmesi gereken en önemli tedbirlerden birisi de, bizzat terörle mücadele eden personelin moral motivasyonunu en yüksek seviyeye

---

12 *Resmî Gazete*, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, *Resmî Gazete*'nin 18 Ekim 2006 tarih ve 26323 sayılı nüshasında yayımlanmıştır, Kabul Tarihi: 11/10/2006

13 *Resmî Gazete*, Devlet İstihbarat Hizmetleri Ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Kanun Numarası: 2937, Kabul Tarihi: 01/11/1983, Yayımlandığı *Resmî Gazete* Tarihi: 03/11/1983, Sayısı: 18210

çıkarmaktır. Bunun için terörle mücadele sırasında şehit olmuş ya da yaralanan görevlilerin acılarını bir nebze olsun dindirebilmek maksadıyla pek çok hukuki ve idari çözümler öngörülmüştür.

Terörle mücadele kapsamında bugüne kadar bir çok mensubumuz şehit ve çalışamayacak derecede malül olmuşlardır. Şehitlerimizin geride kalanlarına; malüllerimizin de kendilerine ve ailelerine sağlanacak yaşam standardı, terörle mücadele stratejisi açısından oldukça önemlidir. Zira, hayatını hiçe sayarak en riskli görevlere can siperane koşan personelin şehit ya da malul olması halinde; yaşamını güç koşullarda sürdürmesi, halen bu görevleri yürütenleri ya da yürütecekleri moral motivasyon bakımından olumsuz etkileyecektir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 45 inci maddesine göre; Kanunun 44 üncü maddesinde yazılı malüllük; iştirakçilerin vazifelerini yaptıkları sırada vazifelerinden doğmuş olursa; vazifeleri dışında kurumların verdiği herhangi bir kuruma ait başka işleri yaparken, bu işlerden doğmuş olursa; kurumların menfaatini korumak maksadıyla bir iş yapılırken o işten doğmuş olursa (maksadın ilgili kurumlarca kabul edilmesi şartıyla); fabrika, atelye ve benzeri işyerlerinde, işe başlamadan evvel, iş sırasında veya işi bitirdikten sonra o işyerinde husule gelen ve yine o işyerinin mahiyetinden veya çalışma konusundan ileri gelen kazadan doğmuş olursa; buna “vazife malüllüğü” ve bu durumlardan etkilenenlere de “vazife malülü” denir.

Gerek 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunda gerekse de 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda “Şehitlik” kavramının tanımı yapılmamıştır. Ancak, Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Şehitleri ile Cenaze Törenlerinde Uyulacak Esaslar Hakkında Yönetmelikte Şehit; “Yurtiçi veya yurtdışında terör ve anarşiyle mücadelede vefat eden, asayişin temini esnasında vefat eden, kaçakçılığın men ve takibi esnasında vefat eden, bu görevlere gittikleri veya görevden sonra dönüşlerinde meydana gelen sebeplerden dolayı vefat eden, emekliye ayrılmış olsalar bile yaptıkları hizmetten dolayı veya bu olaylar nedeniyle maruz kaldıkları yaralanma ya da hastalık sonucu vefat eden personeldir.” şeklinde tanımlanmıştır.

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun’un¹⁴ 1 inci maddesi; “Barışta güven ve asayişi korumak, kaçakçılığı

---

14 *Resmî Gazete*, Nakdi Tazminat Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 2330, Kabul Tarihi: 3/11/1980, Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 6/11/1980, Sayı: 17152

men, takip ve tahkikle görevli olanların bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile yaptıkları hizmet nedeniyle derhal veya bu yüzden maruz kaldıkları yaralanma veya hastalık sonucu ölmeleri veya sakat kalmaları halinde bu Kanun hükümleri uygulanır.” hükmünü haizdir. Bu kapsamda şehit olanların yakınlarına, hizmet süresi şartı aranmaksızın emekli sandığı maaşı % 25 artırılarak bağlanmakta, en yüksek devlet memuru brüt aylığının 60 katı tutarında nakdi tazminat ödenmekte, şehidin geride kalan çocuğu devlete ait yatılı okul ve eğitim kurumlarında ücretsiz olarak okutulmakta, şehidin çocuklarından yüksek öğretim yapanlar yurtlar ile yüksek öğretim kredilerinden öncelikle yararlanmakta, geride kalanların tedavi giderleri kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanmayanların tedavileri; Devlet, Üniversite, Sosyal Sigortalar ve Askeri Hastanelerde ücretsiz olarak yapılmaktadır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1/1. maddesinde terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemler olarak tanımlanmıştır. Buna göre, terör eylemlerinin önlenmesi, takip edilmesi ve etkisiz hale getirilmesi amacıyla her türlü faaliyetten doğan sakatlanma, yaralanma ve ölüm olayının terör eylemlerine muhatap olma sonucunda meydana geldiğinden kuşku bulunmamaktadır.¹⁵

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde ise, memur ve kamu görevlilerinden yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanan, sakatlanan, ölen veya öldürülenler hakkında 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı, ayrıca malûl olanlarla, ölenlerin aylığa müstehak dul ve yetimlerine bağlanacak aylığın toplam tutarının, bunların görevde olan emsallerinin almakta oldukları aylıklardan; emekli

---

15 Ayrıntılı bilgi için Danıştay 11. Dairesinin 2002/3590 E., 2002/497 K. tarih ve sayılı davada vermiş olduğu karara bakınız.

olanların terör nedeniyle öldürülmeleri halinde ise, dul ve yetimlerine bağlanacak aylığın toplam tutarı ve kanuna göre kendisine bağlanabilecek emekli ikramiyesinden az olmayacağı, yaşamak için gereken hareketleri yapmayacak ve başkasının yardım ve desteğine muhtaç olacak derecede malül olanlar ile ölenlerin dul ve yetimlerine en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden, diğerlerine mevcut aylıkları üzerinden 30 yıl hizmet yapmış gibi emekli ikramiyesi ödeneceği, bu bent hükümlerine göre ilgililere fazla olarak yapılan ödemelerin, faturası karşılığının ilgili sosyal güvenlik kuruluşlarınca Hazine'den tahsil edileceği kurala bağlanmıştır.

Yine 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin (b) bendinde; Yurtdışında ve yurtdışında kamu konutlarından yararlanmakta iken malul olanların kendileri, ölenlerin aylığa müstehak dul ve yetimleri, Kamu Konutları Kanununda gösterilen özel tahsisli konutlarda oturanlar hariç olmak üzere, bir yıl süreyle kamu konutlarından yararlanmaya devam edebilecekleri, bu süre sonunda kamu konutundan çıkacaklar ile kamu konutundan yararlanmayanlar ve özel tahsisli konutlarda oturanların istekleri halinde ikametgah olarak kullanacakları yurt içindeki taşınmazın kira bedeli on yıl süre ile Devletçe karşılanacağı ve yurtdışındaki özel tahsisli konutlarda oturanların yurtdışı kira bedellerinin de istekleri halinde bir yıl süre ile Devletçe karşılanacağı ifade edilmiştir.

Ayrıca, 3713 sayılı Kanun kapsamında; şehit olan ya da çalışamayacak derecede malül olanların eşlerine ya da kardeşlerine ya da çocuklarına işe girme teminatı, çok uygun koşullarda konut kredisi alabilme imkanı, demiryolları, deniz yolları ve belediye toplu taşıma araçlarından ücretsiz yararlanma imkanı, yurt içinde tedavisi mümkün olmayanların yurtdışında tedavi olabilmeleri imkanı ve yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz olanları kamuya ait özel rehabilitasyon ve bakım merkezleri ve huzurevlerinde parasız olarak veya masrafları devlet tarafından karşılanmak üzere barınmaları ve tedavi imkanları sağlanmaktadır.

3480 sayılı Maluller ile Şehit Dul ve Yetimlerine Tütün ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un¹⁶ 3 üncü maddesi çerçevesinde; harp malullerine, şehit dul ve yetimlerine ve barışta, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı haller ile güvenlik ve asayişin sağ-

---

16 *Resmî Gazete*, Maluller İle Şehit Dul Ve Yetimlerine Tütün Ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 3480, Kabul Tarihi: 13/10/1988, Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 16/10/1988 Sayı: 19961

lanmasında Silahlı Kuvvetlerle birlikte veya ayrı olarak görevlendirilenlerden, bu görevlerin çeşitli sebep ve tesirleri ile vazife malulü sayılan Jandarma ve Emniyet mensupları ile sivil görevlilere ikramiye ödenmektedir.

Terör eylemleri nedeniyle şehit olan veya çalışamayacak derecede malül kalan kamu görevlileri ile er ve erbaşların yakınlarının, malül olup da çalışabilir durumda olanların istihdamını sağlamak için sosyal amaçlı olarak 3713 sayılı Yasanın Ek.1. maddesi kapsamında kamu kurumları ile ilgili % 1 oranında istihdam zorunluluğuna ilişkin düzenleme anılan maddenin (A) bendinde belirlenmiş olup, 3713 sayılı Yasanın Ek 1 inci maddesinin (B) bendinde öngörülen ve Özel hukuk hükümlerine tabi olarak faaliyet gösteren 50 veya daha fazla daimi işçi çalıştıran işyerlerinde % 2 oranında daimi işçi statüsünde istihdam yükümlülüğünü zorunlu kılan düzenleme, 5763 sayılı ve 15.05.2008 tarihli “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”¹⁷ 37 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında malul olan veya şehit olan kamu görevlilerinin dul ve yetimleri sadece bağlı buldukları sosyal güvenlik kuruluşunun öngördüğü sağlık kuruluşlarından sağlık hizmeti alabilmekte ve herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunun şemsiyesi altında bulunmayanlar ise bu hizmetleri devlet güvencesi altında alamamaktaydı. 5532 sayılı Kanun ile değişik 3713 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (e) bendi ile memur ve kamu görevlilerinden görevlerini ifa ederken veya sıfatları kalkmış olsa dahi bu görevlerinden dolayı terör olaylarına muhatap olarak yaralanan ve sakat kalanlar ile şehit olanların dul ve yetimlerinin bağlı buldukları sosyal güvenlik kuruluşuna bakılmaksızın Devlet, üniversite, sosyal sigortalar kurumu ve askeri hastanelerden yararlanması imkanı getirilmiş ve tedavi giderlerinin bağlı buldukları sosyal güvenlik kuruluşunca ödeneceği hükmü getirilmiştir. Ayrıca bu kişilerin, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olarak çalışmamaları, emekli, yaşlılık, malullük veya dul ve yetim aylığı almamaları durumunda tedavi giderlerinin Milli Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.

Sonuç

Terörle mücadele güvenlik güçlerinin, adli makamların, eğitim kurumlarının, kamu ve özel tüm kurum ve kuruluşlar ile her bir

---

17 *Resmî Gazete*, İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No: 5763, Kabul Tarihi 15/05/2008, R. Gazete Sayısı: 26887, Tarihi: 26.05.2008

vatandaşımızın ülkesine ve ait olduğu topluma karşı en önemli sorumluluklarının başında gelmektedir. Sahip olduğu sorumlulukları layığı ile yerine getirebilmek için yoğun bir çaba içerisinde olan güvenlik güçlerimiz, dünyaya da örnek olabilecek başarılarla imza atmış ve sahip olduğu deneyimleri ve bilgi birikimini diğer ülkelerle de paylaşmaktadır.

Bu mücadelede başarının temel unsurunu, şüphesiz tüm özverisini ortaya koyabilen, donanımlı ve motive edilmiş insanlar oluşturmaktadır. Bu nedenle terörle mücadelede görev alanların, bu mücadele sırasında olduğu kadar, sonrasında da çeşitli haklara ve imkanlara sahip kılınmaları büyük önem taşımaktadır.

Nitekim uygulamada birçok yasal düzenleme ile, terörle mücadele sırasında şehit ya da malül olanlara birtakım haklar tanınmıştır. Bu haklar terörle mücadele dolayısıyla mağduriyet yaşayanların acılarını bir nebze hafifletmekte, hayatlarını idame ettirmelerinde kayda değer bir katkı sağlamaktadır. Ancak, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında şehit işlemi uygulananlar ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat Ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre şehitlik işlemi uygulananlara sağlanan mali ve sosyal haklarda önemli farklılıklar bulunmaktadır. Uygulamada da bu durumdan kaynaklanan bir takım sorunlar yaşanmakta olup, bu sorunlar; terör eylemleri haricindeki diğer olaylar nedeniyle şehit olanların da aynı kapsamda değerlendirileceğini düzenleyen ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda değişiklik öngören bir kanun ile giderilebilecektir.

Terör eylemlerine muhatap olarak yaralanan, sakatlanan, ölen veya öldürülen kamu görevlilerine sağlanan mali ve sosyal hakların daha da geliştirilmesi, gerek devlet ve gerekse sivil toplum kuruluşları tarafından vatan uğruna şehit düşmüş kişilerin geride bıraktıklarına ve malüllere daha fazla sahip çıkılması, terörle mücadele azmini ve bu mücadelenin başarısını daha çok artıracaktır. Bu kapsamda, mevzuatımızda “şehit” tanımının yapıldığı ve şehit sayılma kriterlerinin net bir şekilde ortaya konulduğu düzenlemelerin yapılması; bunun da ötesine geçilerek değişik kanunlarda düzenlenen (5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu) hükümlerin tek bir kanun çatısı altında ve eşitlik kriteri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ALKAN, Necati (2002), *Gençlik ve Terörizm*, TEMÜH Daire Başkanlığı Yayınları, No: 9, Ankara.
- KORKMAZ, Gürol (1999), *Terör ve Medya İlişkileri*, Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 1999 – 1.
- Resmi Gazete*, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, Kanun Numarası: 2803, Kabul Tarihi: 10/03/1983, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 12/03/1983, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 17985
- Resmi Gazete*, Köy Kanunu, Kanun Numarası: 442, Kabul Tarihi: 18/3/1924, Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 7/4/1924 Sayısı: 68.
- Resmi Gazete*, İl İdaresi Kanunu, Kanun Numarası: 5442, R. Gazete Tarihi: 18/6/1949.
- Resmi Gazete*, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, Resmi Gazete'nin 18 Ekim 2006 tarih ve 26323 sayılı nüshasında yayımlanmıştır, Kabul Tarihi: 11/10/2006.
- Resmi Gazete*, Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Kanun Numarası: 2937, Kabul Tarihi: 01/11/1983, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 03/11/1983, Sayısı: 18210
- Resmi Gazete*, Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 2330, Kabul Tarihi: 3/11/1980, Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 6/11/1980, Sayısı: 17152.
- Resmi Gazete*, Malüller ile Şehit Dul ve Yetimlerine Tütün ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 3480, Kabul Tarihi: 13/10/1988, Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 16/10/1988, Sayısı: 19961.
- Resmi Gazete*, İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun No: 5763, Kabul Tarihi 15/05/2008, R. Gazete Sayısı: 26887, Tarihi: 26.05.2008
- The New Anatolian (2005), November 1.
- UYAR, Tulga (2006), “Terörizmin Finansmanı ile Mücadele”, *Polis Dergisi*, Yıl 12, Sayı 50.
- VAROL, Kasım (2004), *Terörün Ekonomik Kalkınmaya Etkisi*, TODAİE Kamu Yönetimi Lisans Üstü Uzmanlık Programı, Ankara.
- YALDIZ, Fırat (2004), “11 Eylül, El Kaide ve İstanbul”, *Polis Dergisi*, Sayı 40.